de vereeniging van Geref Kerken, waarvan het eene deel de Theol. School, en het andere deel de Vrije Universiteit in haar boezem droeg, ware niet tot stand gekomen. Nu is, Gode zij dank, die vereeniging een feit.

Dit feit moet dan ook niemand betreuren. God, die altijd zelf de geschiedenis leidt, heeft 't zoo gewild en heeft 't zoo bestuurd. En eerst nadat de vereeniging feit werd, brengt Hij ons voor bovengenoemd vraagstuk.

Dat dit vraagstuk ons evenwel in groote moeilijkheid heeft gebracht is evenzeer waar, niemand kan ook dat ontkennen. Maar, hoe groot die moeielijkheid ook zijn moge, niemand heeft daardoor het recht om ve drietig, onaangenaam, onbroederlijk te zijn. Wij zijn verplicht te gelooven, dat Hij, die ons in deze moeielijkheid heeft geleid, dat juist gedaan heeft in Zijne Goddelijke wijsheid; — en wij zullen er stellig wel heerlijk weer uitkomen, als Hij ons op Zijn tijd doet inzien hoe Hij licht u t de duisternis geven en ons uit *alle* moeielijkheden verlossen kan.

Daarom moeten wij ons nu maar voor twee dingen wachten. Wij moeten, om er uit te komen, de moeielijkheid niet doodzwijgen, en wij moeten evenmin trachten, door eigen zin en meening door te drijven, een der beide inrichtingen te overvleugelen en onmogelijk te maken. Dat zijn geen wegen die God ons aan wijst, maar wegen uit Satan, waartegen wij waken en bidden moeten. — Wij moeten het moeielijke vraagstuk eenvoudig aanvaarden en er op onze knieen mede tot onzen Koning Jezus Christus gaan, die toch altijd onze Allerhoogste Profeet en Leeraar is en die ons, door Zijnen Geest, zoo onderwijzen en voorlichten kan, dat wij, ook in dezen, Zijnen wil verstaan uit en naar Zijn Woord.

„Uit Gods Woord!" zoo hooren we antwoorden, „waar zouden wij toch ooit uit Gods Woord een aanwijsing kunnen vinden: of wij een Theol. School, dan of wij een Universiteit moeten hebben tot opleiding van toekomstige dienaren des Woords?"

Broeders! ik geloof niet dat Gods Woord, ook maar in een enkel opzicht, onvolledig wezen kan, maar wel dat het volk des Heeren nooit voor zulk een moeilijk vraagstuk kan geplaatst worden, of er is in dat woord wel eenig licht te vinden, waaruit zij, hetzij direct of indirect, kunnen verstaan: „dit is de weg, wandelt in denzelven."

Enkele broeders hebben dan ook reeds beproefd, om uit Gods Woord aan te toonen, dat wij in de Geref. Kerken, eene eigene inrichting moeten hebben en behouden. Ik vind zulk een arbeid uitstekend; leder doe in de kracht des Heeren, wat hij kan om tot duidelijkheid te komen. Alleen, men haaste niet en men zij niet te spoedig beslist; trachte men daarbij toch altijd onbevangen te zijn.

Dat wij er ons toe zetten mogen om gaven en talenten, tot behoud en opbouw onzer Kerken, te bezitten en te vermeerderen, staat naar Gods Woord toch wel vast, als de apostel Paulus zelfs beveelt om te *„ijveren naar de beste gaven"*, 1 Cor. 12 : 31. Maar dat wij daartoe slechts ééne School of Faculteit moeten hebben voor Theologie, los van, en niet verbonden met andere faculteiten, blijkt uit 1 Cor. 12 volstrekt niet, veel eer juist het tegendeel.

De Apostel zegt daar: „En er is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest. En er is verscheidenheid der bedieningen. en het is dezelfde Heere; en er is verscheidenheid der werkingen, doch het is dezelfde God, die alles in allen werkt. Maar een iegelijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen oorbaar is. Want dezen wordt door den Geest gegeven het woord der wijsheid, en eenen anderen het woord der kennis door denzelfden Geest; en eenen anderen het geloof door den zelfden Geest; en eenen anderen de gaven der gezondmakingen, door denzelfden Geest; en eenen anderen de werkingen der krachten; en eenen anderen profetie; en eenen anderen onderscheidingen der geesten; en eenen anderen menigerlei talen; en eenen anderen uitlegging der talen. Doch deze dingen alle werkt de een en dezelfde Geest, deelende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil." Broeders! dit zijn allen gaven, die de Heere noodig geacht heeft tot de bedeeling en bediening van het N. Testament. Zouder er, goed gezien en de woorden van den apostel eens diep opgevat, geene aanwijzingen in liggen van de verschillende faculteiten die wij nog altijd tot behoud en opbouw van Gods Kerk noodig hebben ook voor onzen tijd?

Wellicht zal men hierop antwoorden: „De genoemde gaven waren immers buitengewone en op geheel buitengewone wijze verkregen."

Die gaven waren wel op buitengewone wijze verkregen. Maar — hoevele van die gaven heeft de kerk, essentieel beschouwd nog altijd noodig, al geschiedt dan ook de toediening op een andere, d. i. gewone wijze; zooals bv. de gaven der gezondmakingen nu door het toedienen van geneesmiddelen plaats vindt. Wij zien dan ook dat het buitengewone, voor zoover dat blijvend dienen moet, nu tot het gewone behoort en door ijver, inspanning of studie moet verkregen en bewaard worden, zooals we straks wenschen aan te toonen, en zooals de gaven ook altijd, hetzij dan op buitengewone of gewone wijze, door de gemeene gratie zijn en worden medegedeeld.

Vraagt men nu, of dan Christus' Kerk op aarde, met betrekking tot het voortbestaan van alle noodige gaven, ook een roeping heeft, en en of die roeping ook uit de H. Schrift kan worden afgeleid, dan wenschte ik wel een gedachte aan te geven. Let wel, een gedachte, maar die ik meen, dat overweging verdient.

Het is weer de ook wetenschappelijk opgeleide Apostel Paulus, die deze gedachte, onder de leiding des H. Geestes, aan de hand geeft.

In 1 Thess. 5 : 19 schrijft hij: „Blusscht den Geest niet uit." — Dat de Apostel nu wel nooit gemeend kan hebben, dat wij de persoon des H. Geestes uitblusschen kunnen, begrijpt ieder. Hij kan niets anders bedoelen dan de van den H. Geest verkregene gaven des H. Geestes.

Maar hoe komt dan de Apostel aan het begrip *blusschen*? Blusschen doet denken aan vuur, aan brand. — 't Is niet onduidelijk. Paulus, de Joodsche man, is thuis in de Joodsche wetten. Hij weet begrippen daaruit bruikbaar te maken voor de gemeente van Christus. „Er staat geschreven: „Een dorschenden os zult gij niet muilbanden" zegt hij. En dan volgt: „Zorgt God voor de ossen? Of zegt Hij dat om onzentwil." 1 Cor. 9 : 9, 10. Zoo ook: „Trekt niet een ander juk aan met den ongeloovigen," enz. 2 Cor. 6 : 14. Heeft hij hier niet kennelijk gedacht aan het bevel: „Gij zult niet ploegen met eenen os en met eenen ezel tegelijk?" Deut. 22 : 10.

Zoo was het dan ook Paulus niet onbekend dat Mozes, bij de oprichting van den tabernakel, ook het altaar had toegericht, met het offer daarop. Maar het was hem verboden om vuur daar op te leggen; de Heere gaf zelf het noodige vuur van den hemel, en toen was het de taak van de priesteren, om te zorgen, dat dit van den hemel gegevene vuur niet weer uitging. Het mocht niet geblusscht worden; want dan stond de geheele tabernakeldienst stil. Welnu: zorgt gij dan ook, zegt Paulus, dat de gaven des Geestes niet uitgeblusscht worden, want dan komt de profetie, de prediking in verachting, zie vs. 20, en ook de onder ons ingestelde bedieningen nemen een einde.

En metterdaad: de Heere Jezus Christus zelf heeft, volgens Hand. 2 : 3, van den hemel de gaven des H. Geestes uitgestort; in de gedaante van verdeelde tongen als van vuur, zat het op een iegelijk van Zijne jongeren, en zij begonnen te prediken, zelfs in vele verschillende talen, en al de gaven, waarvan de Apostel in 1 Cor. 12 spreekt waren aanwezig. „Blusscht dat vuur niet uit — ijvert naar de beste gaven daarvan", zoo luidt nu het Evangelisch bevel!

Noodzakelijk moet hierbij worden opgemerkt, dat Christus die gaven niet uitgestort heeft op geïnstitueerde kerken, want die bestonden niet. Maar toen de Heere die gaven uitstortte, deed Hij de Evangelische kerk geboren worden, en moesten terstond de gaven dienen om plaatselijke kerken te institueeren en ambten en bedieningen in te stellen. Bijgevolg, die gaven zijn geschonken aan de kerk als organisme en niet aan de kerken als instituut. Daarom is het dan ook de vraag, of niet de organische kerk de roeping heeft om de door Christus geschonken gaven te behouden, inrichtingen daarvoor te stichten, enz.; en zoo ja, of dan niet de geïnstitueerde kerken slechts te zorgen hebben, dat zij uit die inrichtingen alleen dat gene ontvangen, wat haar werkelijk dienen kan en noodig is, zonder iets daaruit aan te nemen wat haar schaden kan.

Doch deze en meer andere vragen laten *wij* rusten. Het was maar alleen ons doel, om aan onze goede en vroede voormannen een nieuwe gedachte aan te geven, opdat het hun gegeven worde weer met nieuwen moed voort te gaan, en de trein die ze moesten stopzetten, in gewenschte richting te besturen. Stilstaan moeten wij soms; maar immers niet te lang?

S. DE JAGER.

Serooskerke, (Walcheren).

Het gaat natuurlijk niet aan, om telkens dergelijke „stemmen uit de gemeente" in onze kolommen zich te laten uitspreken. De pers heeft niet de roeping om een vergaarbak van allerlei meeningen te zijn, maar om zelf leiding te geven aan de publieke opinie. En zet ge éénmaal het hek van den dam af, dan blijft het nooit bij één schaap dat om doortocht vraagt.

Dat we ditmaal een uitzondering maakten, is, omdat deze broeder, die uit de groep der gescheiden Kerken herkomstig is, te recht wijst op de schade, die de bestaande strijd op kerkelijk en geestelijk gebied ons brengt. Wie geen vreemdeling is in ons kerkelijk Jerusalem, weet hoe van alle kanten geklaagd wordt over scheuring en verdeeldheid. De voortdurende verdachtmaking van de Vrije Universiteit, de felle beschuldigingen tegen de Synode, het oprakelen van allerlei oude twisten, houden onze kerken voortdurend in spanning, drijft menigeen naar de scheurkerk van Ds. van Lingen, maakt den arbeid van onze predikanten tot een ploegen op rotsen.

Zij, die deze agitatie gaande houden, dragen een *ernstige* verantwoordelijkheid. Wanneer men op sommige plaatsen zelfs kerkelijke verkiezingsvereenigingen gaat oprichten, strooibiljetten verspreidt, alleen „mannen van de School" in den Kerkeraad dulden wil, dan verraadt dit een partijdrijven, dat in Christus kerk als diep zondig moet worden gebrandmerkt. Van Christus Kerk geldt: Alles is uwe en gij zijt van Christus. En zoodra *Christus* niet meer het middelpunt is van ons leven, maar School of Universiteit, A. of B., de alles beheerschende vraag wordt, ontzinkt de Kerk aan haar heilige roeping en dreigt ze in een partij, in een secte, in een politieke fractie te ontaarden.

Wij danken broeder De Jager, dat hij in zoo broederlijken toon op dit gevaar wees. De oplossing van het vraagstuk ligt zeker principieel wel in den door hem aangewezen weg; maar hij zal zelf wel toestemmen, dat zoolang een groot deel der Kerken juist met het door hem gestelde beginsel het niet eens is, deze voorslag, hoe goed ook bedoeld, ons niet verder brengen kan.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS en in hartelijken dank ontvangen van den heer R. F. Toren te Midwolde (Groningen) gift Uniecollecte *f* 4.50.

Dringend bevelen wij onze Scholen aan.

D. HULLEMAN,
Kootwijk. *Penningmeester.*

Uit de Pers.

Op de Zuid-Hollandsche leden-vergadering der Confessioneele vereeniging heeft Dr. H. Schokking van Vlaanderen een referaat gehouden over het „Beeld Gods", waarvan wij het volgend verslag aan de *„Gereformeerde Kerk"* ontleenen:

De Referent begon met te zeggen, dat zijn onderwerp niet nieuw was, het leidt onze aandacht naar de eerste bladzijde van de geschiedenis des menschen, die een onwraakbaar getuigenis geeft van den adel der menschelijke natuur. Toch voelde hij sich aangetrokken tot dit onderwerp. Reeds Protagoras zeide: De mensch is de maat van alle dingen. Ja kennis van ons zelf in betrekking tot den Heere God is van groote beteekenis God en mijzelf te kennen niet anders begeer ik, is een bekend woord van Augustinus. Het verschil van opvatting van 's menschen wezen, beheerscht feitelijk alles. Dit onderwerp brengt ons in aanraking met veel hedendaagsche vraagstukken. Hier ligt ook een der hoofdverschillen tusschen Prof. Böhl en de Gereformeerden en de Ethischen; de oplossing zou echter vierkant zich stellen tegenover de moderne evolutieleer. Referent wil dit onderwerp slechts inleiden; er is te veel stof, eenige grepen zal hij doen. Eerst zou hij de gegevens uit de Heilige Schrift omtrent dit punt verzamelen, zij zijn betrekkelijk weinige, n.l. Gen. 1 vs. 26 en 27, Gen. 5 vs. 1, Gen. 9 vs. 6, 1 Cor. 11 vs. 7, Jac, 3 vs. 9.

Na korte bespreking van deze niet onbelangrijke gegevens, waarbij o. a. werd opgemerkt dat *beeld* en *gelijkenis* door elkander werden gebruikt, de Staten vertaling blijk geeft van zuiver taalgevoel met haar vertaling *naar* Zijn beeld, meende Referent de volgende punten te kunnen vaststellen:

I. „naar Gods beeld" is karakteristiek van 's menschen oorpronkelijke schepping; de mensch niet geschapen „naar zijn aard".

II. dit karakteristieke duidt op een overeenkomst tusschen God en mensch. Maar niet te vergeten hierbij, dat God *schiep* den mensch naar zijn beeld, de mensch dus niet valt buiten de grenzen van het geschapene, en ook niet uitgevloeid is uit Gods wezen.

III. De uitdrukking naar Gods beeld wordt in de Heilige Schrift alleen van menschen gebezigd, nergens van engelen.

Daarop ging spreker over tot het aanstippen der meest bekende gevoelens. Sommigen hebben het beeld Gods in het lichaam gezocht maar God is een geest, hier is weerlegging onnoodig. Van meer beteekenis is de opvatting van Socinianen en Remonstranten, het beeld Gods bestond in het heerschappij voeren; toch is dit meer dan opper vlakkig, de heerschappij zou dan alleen tot de dieren beperkt zijn. Gen. 1, goed gelezen, doet reeds inzien de dwaling hierin. De heerschappij is het gevolg van het als heerscher opgetreden zijn. Volgens de Roomsche opvatting is het beeld Gods de redelijke ziel, welke niet zelfstandig goed is, voor wie de oorspronkelijke gerechtheid was als een gouden teugel. Op deze laatste lijn is ook prof. Böhl, voor wien de mensch in het beeld als in een afeer is geschapen, het beeld is nu weg, daar hij door de zonde daaruit is gevallen; in deze opvatting is een element van waarheid. Op dezelfden lijn ligt ook de ethische opvatting: het beeld Gods feitelijk een bloote aanleg met niets positief goeds, maar dit leidt, zegt de Referent tot de evolutieleer. De gereformeerde opvatting denkt aan een redelijk-zedelijke natuur met positieve eigenschappen.

Na deze gevoelens vermeld te hebben, zegt referent: Het is een moeilijk vraagstuk, ten slotte zijn alle definities van het beeld Gods gebrekkig. In de eerste plaats moeten wij de positieve eigenschappen vasthouden, ondanks de tegenspraak van Prof. Daubanton; de mensch is goed, rechtvaardig en heilig, omdat hij is het beeld Gods; volgens Daubanton niet anders dan de bloote persoonlijkheid zonder eigenschappen, dat schijnt zegt, de referent een monstrum en dan zouden wij in Ef. 4 aan een tweede beeld Gods moeten denken. Neen, wij mogen den mensch, geschapen naar Gods beeld, niet denken als een graankorrel op een mandje; wij mogen niet de voortdurende verbinding met den Schepper vergeten; als wij dat laatste doen, dan is de band met den Schepper doorgesneden. Beeld Gods is, dat de mensch Zijn beeld is, *altijd* is. Deze waarheid is door Prof. Böhl geoefd met zijn leer van »in een sfeer geschapen."

De mensch was met zijn eigenschappen voortdurend in verbinding met God. God deed niet als een beeldhouwer, die ten slotte het beeld laat staan indien men dit zoo voorstelt dan denkt men deistisch.

Met »Beeld Gods" is een relatie tot God aangeduid: Over het beeld Gods te spreken, zonder daarbij aan God te denken, is niet mogelijk. Maar nu moeten ook andere vragen onder de oogen gezien.

I. heeft de mensch het beeld nog?

II. welken invloed had de zonde op het beeld Gods?

prof. Daubanton beperkt het beeld zoo, (bloote persoonlijkheid) dat de mensch zondaar kan worden en toch nog Gods beeld hebben. Rome leert ook, dat dat de mensch door de zonde niet is veranderd. Böhl zit ook in dien trein, toch heeft Kuyper in »Vleeschwording des Woords" onrecht aan Bohl gedaan: volgens Böhl is de mensch toch wel veranderd, hij spreekt zichzelf in zijn werken tegen. Bij Calvijn vindt spreker wel wat hij gelooft. »Het beeld Gods is de ongeschonden volmaaktheid van 's menschen natuur. Bedorven blijft zij ons over". Dus Calvijn leert, het beeld Gods is zoowel weg, als dat het er nog is, paradox schijnbaar.

Ook latere Gereformeerde theologen gingen hierin mee, als Brakel, die dan onderscheidden, beeld Gods in engeren en ruimeren zin: het eerste is weg, het tweede is er nog. Dit moeten wij ook vasthouden, toch mogen wij er geen twee beelden van maken; ten slotte gaat het toch om de verhouding tot om de gemeenschap met God. De verhouding tot God is door de zonde verstoord, de mensch hield op te zijn, wat hij is, omdat hij bleef wat hij was. Dit helderde spreker aldus op: De dood is geen vernietiging, maar een bestaansvorm. Paulus beschrijft den mensch als geestelijk dood, en toch wandelt hij in de zonde, geestelijk dood is de mensch, omdat hij leeft in de zonde. (Wij moeten echter de juridische en ethische opvatting niet scheiden). En dus, hij stond in de rechte verhouding tot Gods positief goed; toen het beeld Gods bedorven werd, werd hij geestedood, maar hij blijft in zijn dood werkzaam, zijn natuur blijft in verkeerde richting aldoor werken.

Vervolgens gaat spreker er nu op wijzen, van hoe groote beteekenis de leer van Gods beeld is voor de psychologie. Om de religie gaat het, en niet hierom, dat de mensch nu nog religieus kan worden; tegenover het Darwinisme handhaaft hij aldus den van den beginne af religieuzen mensch. De evolutieleer moest beslist op materialisme uitloopen. Dan ging hij wijzen op de opvatting van het beeld Gods in de litteratuur. Bij de ouden vond men nog sporen van de juiste opvatting; in den nieuwen tijd heeft het humanisme zich gesteld tegen over God. Denken wij aan het boek van Felix Dahn, »Kampf um Rom."

Menschelijke kracht wordt verheerlijkt en Kloos gevoelt zich een God in het diepst van zijn gedachten" en haat den bleeken Jezus. Voor de moraal is deze leer van beteekenis om de waarde van het zedelijke leven te handhaven. Van groote beteekenis ook voor de prediking om ook de prediking der wet weer op te richten. In onzen Catechismus wordt gevraagd: Doet dan God den mensch geen onrecht, dat hij in zijn wet van hem eischt, wat hij niet doen kan? en geantwoord, God heeft den mensch geschapen, da hij het doen kon. Zoo is het: de eisch Gods ligt vast in de Schepping; de prediking der wet moet tot den mensch als mensch gebracht ofschoon hij in den doodstaat ligt. De mensch is nooit los van Gods gebod te denken.

Men moet laten zien, dat hij dood is, in welk een dood hij ligt. Zoo wordt maar waarheid het „in de Heilige Oorlog van Bunyan voorgesteld, dat het beeld van den duivel in Menschenvel is opgericht. Ten tweede, de doodstaat des menschen is niet een slaap, maar een actief leven, waarin men zich zelf steeds meer verderft. Ten derde: er is niets geestelijk goeds meer in den mensch overgebleven. Ten vierde: De heiligmaking is niet een feit van een oogenblik, maar een voortgaand proces; de vernieuwing naar het beeld van God is dus een ontplooien van wat er is. Voorts is de roeping van den geloovige beeld Gods te zijn, waarbij des Heeren kracht in onze zwakheid wordt volbracht. Dat zullen de verlosten volkomen zijn, als met Jezus Christus zullen heerschen over de werken Gods. Psalm 8 is hiervan de profetie. O Heere, hoe heerlijk is uw naam op de gansche aarde. Spreker eindigt met te zeggen, dat de Geref. Theologie iets van Prof. Böhl kan leeren.

Dit rijk gestoffeerde referaat heeft terecht de aandacht gevestigd op een der belangrijkste punten, die thans aan de orde zijn. Heel de evolutieleer keert zich juist tegen de schepping van den mensch naar Gods beeld. Daarom kan er niet genoeg op aangedrongen worden, dat vooral dit stuk onzer belijdenis in zijn rijke beteekenis voor heel het geestelijk leven weer helder in het licht worde gesteld.

Ook heeft de referent aanspraak op dank, waar hij openlijk uitsprak, dat de Gereformeerde dogmatiek op dit punt nader zal moeten worden uitgewerkt. Het beeld Gods wordt nog veel te veel opgevat in den engen zin van een zekere mate van kennis, gerechtigheid en heiligheid, die aan den eersten mensch is meegedeeld. Alleen vreezen we, dat Dr. Schokking, door Prof. Böhl hierbij als leidsman aan te bevelen, onze Confessioneelen niet op het juiste pad heeft gestuurd. In de stelling van Prof. Böhl, dat het beeld Gods niet *in* den mensch is ingeschapen, maar als een lichtsfeer hem omgeeft, schuilt een zeer gevaarlijke ketterij, die èn voor de leer der erfzonde èn voor de leer der heiligmaking gevaarlijke consequentiën meebrengt. Het goede element in deze voorstelling, waarop Dr. Schokking wijst, dat het beeld Gods altoos afhankelijk van God moet worden gedacht, als van Hem uitstralende, behoeft Prof. Böhl ons niet te leeren. Reeds onze oude Gereformeerde dogmatici spraken van een *santhitas infusa*, een heiligheid die uit God in den mensch invloeit en dus nooit los van God mag worden gedacht.

Officieele Berichten.

L. S.

Deputaten der classis Heerenveen, in zake den Evangelisatie arbeid in den Zuid Oost-Hoek van de provincie Friesland, nemen bij dezen de vrijheid hen, die bij testamentaire beschikking iets zouden willen vermaken ten voordeele van bovengenoemde arbeid, dit te doen ten name van den Evangelisatie arbeid in Friesland Zuid Oost Hoek, van wege de Gereformeerde kerken in de classis Heerenveen.

Namens deputaten voornoemd:
E. J. KOPPE, *scriba.*

Idskenhuizen, 13 Nov. 1903.

L. S.

De classis Axel heeft in hare vergadering van 12 Nov. 1903 het peremptoir geëxamineerd den Eerw. heer A. Scheele en hem met algemeene stemmen beroepbaar gesteld voor de Geref. kerken in Nederland.

Namens de classis:
P. A. SIETSEMA, *scriba.*

De classis Klundert brengt ter kennis van de Geref. kerken, dat zij in hare vergadering van 11 Nov. jl. bijgestaan door de Dep. Prov., peremptoir heeft geëxamineerd den heer Dr. J. C. de Moor, ber. Pred. te Breda, en hem met alle vrijmoedigheid heeft toegelaten tot den Dienst des Woords en der H. Sacramenten in de Geref. kerken in Nederland.

Namens de classis voornoemd:
L. G. GORIS, *v. d. m. h. t. scriba.*

Classe 's-Gravenhage.

De classe 's-Gravenhage der Geref. kerken, op 10 Nov. 1903 te 's Gravenhage vergaderd, heeft den Weleerw. heer Ds. L. Netelenbos, beroepen Missionair Pred. van de Geref kerk te Delft, om uitgezonden te worden naar Wonosobo, in saamwerking met de Dep. der Gen. Synode, om te examineeren naar art. 4 der Zendingsorde, onderzocht in de Miss. vakken en met algemeene stemmen tot den Miss. dienst toegelaten.

In naam en op last der Classe voornoemd:
L. VAN LOON, *Actuarius.*

DRONRIJP. Zondag jl. was voor onze gemeente alhier een dag van beteekenis. Des morgens trad voor ons op de WelEerw. heer Ds. Allaart van Harlingen, die na de woorden, vervat in 1 Thessal. 5 : 12, 13, voor de gem. verklaard te hebben, onzen beroepen W. d. W. Ds. Diemer van Munnekeijl, in het ambt alhier bevestigde. Des namiddags verbond onze herder en leeraar zich aan de gemeente alhier en sprak naar aanleiding van de woorden dewelke beschreven zijn in 2 Cor. 5 : 20. Een woord van dank werd gesproken aan ambtsdragers, gem. burgemeester en zusterkerken binnen de Class is. Den zusterkerken buiten de Classis wordt bij dezen voor de hulpe aan onze kerk geboden, hartelijk voor het genotene dank gebracht, waar de Dienaren menig keer aan onze kerk werden afgestaan.

Ook de W. d. W. onzen dank, die zoo bereidwillig ons hebben bijgestaan tijdens onze vacature.

Geve de Heere dat Zijn dienstknecht alhier met rijken zegen mag werkzaam zijn.

Namens de Kerkeraad
G. DE VRIES, *Scr.*

Alle stukken onze Kerkeraad betreffende gelieve men te zenden aan Ds. N. Diemer.

Korte mededeelingen van de vergadering der Classis Klundert 11 Nov. 1903.

Na gebruikelijke opening door den praeses, Ds. Voigt, wordt aangewezen Ds. A. J. Mulder assessor en Ds. Goris scriba.

1. Aanwezig zijn ook de Depp. Prov. naar art. 49. D. D. Goedbloed, van Harlingen en J. M. Mulder, wegens het peremptoir examen van Dr. J. C. de Moor, ber. Pred. te Breda.

Bij dit examen wordt, op verzoek van den examinandus, (gebruik makende van art. 9 der overeenkomst, gecontinueerd door de Geref. kerken 1892, met de Vereen. voor H. O. op Geref. Grondslag) deze als doctor. S. Th. vrijgesteld van het eigenlijk gezegd wetenschappelijk onderzoek, en alleen onderzocht omtrent het donum concionandi, de zuiverheid der leer en de practische bekwaamheid. Met het zeer gunstig oordeel der Dep. Prov. vereenigt zich ook geheel de classis, zoodat Dr. de Moor met alle vrijmoedigheid wordt toegelaten tot den Dienst des Woords en der H. Sacramenten in de Geref. kerken in Nederland.

2. Ook wordt in zake een voorstel der Classis Dordt, om saamwerking van den arbeid der Heidenzending, waartoe 2 Dep. dier classis aanwezig waren, besloten op dit verzoek niet in te gaan zonder advies der Prov. Synode van Noord-Brabant.

3. Inzake eene missive der classis Leiden betrekking hebbende op het ontslag van Ds. W. Kaptein, wordt een concept antwoord vastgesteld dat o. a. ook deze alotalinea van de desbetreffende acte van ontslag inhoudt, en welke naar aanleiding van de vele vragen wordt gepubliceerd: *„Zullende alzoo aan genoemden heer Kaptein niet meer geoorloofd zijn, buiten consent en autoriteit der Synode of Classe, het Woord en de Sacramenten te bedienen in eene der Geref. kerken in Nederland."*

4. Nog wordt aangenomen een voorstel van den volgenden inhoud: De classis Klundert — de stijgende uitgaven voor de Heidenzending in aanmerking nemende — spreekt de billijke verwachting uit, dat het noodzakelijk evenwicht bewaard worde, door niet de draagkracht der kerken te boven te gaan ten koste van den arbeid in eigen kring. Hiervan zal kennis gegeven worden aan de classis in Noord Brabant en aan den Dep. Synode voor de Heidenzending.

Namens de Classis Klundert:
L. G. GORIS, *h. t. scriba.*

Buitenland.

Frankrijk. Anti-clericaal of anti-christelijk drijven.

De door den Heer *A. Bourrier* sedert acht jaren geredigeerde *„Chrétien français"*, dat zich deed gelden als „Orgaan der Evangelische herorming van het Katholicisme", en sedert eenige jaren wekelijks verscheen, zal voortaan slechts om de veertien dagen het licht zien. Het aantal abonné's is afgenomen, zegt Bourrier, daar de priesters, die het blad lazen, streng bewaakt werden, en voor vele Protestanten de richting, die het insloeg, te vrijzinnig geworden was. Wij verwachten dat weldra het geheele orgaan verdwijnen zal, en zullen er dan niet om treuren. De mannen die in de Roomsche kerk niet meer willen dienen, omdat zij geheel gebroken hebben met de belijdenis hunner kerk, behoeven niet van Protestantsche zijde gesteund te worden. Dit is een werk dat men gerust kan overlaten aan de wereld en aan de Fransche overheid. Die haat de kerk, van Rome en zal daarom priesters die, omdat zij hetzelfde gingen belijden wat de wereld belijdt, wel voorthelpen.

De *„Prêtre Converti"* is het orgaan van den gewezen priester J. B. Corneloup, die zich ten doel stelt gewezen Roomsche priesters, die zich aan het Godsrijk willen wijden, voort te helpen. Het komt maandelijks uit.

Bij de heropening der volksscholen, na de vacantie, hebben de anti clericalen de ervaring opgedaan, dat de vrije Roomsche scholen te Parijs zoowel als daarbuiten, niettegenstaande alle maatregelen die genomen werden, even zoo goed als te voren bezocht zijn, ja ten deele overvuld moeten genoemd worden. Daarom zijn de anti clericale bladen woedend op den ministerpresident Combes; zij verwijten hem, dat hij in een doodloopende straat te recht gekomen is, en eischen slechtweg het monopolie van het onderwijs voor den staat. Dan waren alle scholen, ook door erkende congregatiën gehouden, met een slag verdwenen. Wie weet of het spoedig daartoe niet komt! Immers ligt het op de socialistische lijn, dat de Staat onderwijs geeft en voor de geestelijke en zedelijke ontwikkeling der aanstaande burgers zorgt.

Hoezeer een deel van het Fransche volk met de anti clericale beweging medegaat, blijkt uit den afkeer, dien men heeft van het woord „heilig." In Parijs zeggen velen niet meer: Boulevard Saint (heilige) Michel of Rue Saint-Antoine, maar Boulevard Michel, Rue Antoine. In de gemeente Sainte Savine (departement Aube) besloot de gemeenteraad: „overwegende dat de heiligen het paradijs bewonen en dus geen plaats noodig hebben om hier op aarde te vertoeven, zal onze gemeente voortaan eenvoudig Savine heeten.

Een nieuw wetsontwerp betreffende scheiding van kerk en staat, gematigder dan het voorstel van Fr. de Pressensé, is door den socialistischen afgevaardigde Briand in het licht gezonden. Het wordt reeds druk in de bladen besproken, en heeft de strekking om de politieke macht der Roomsche kerk te breken, en te maken dat Frankrijk van lieverlede ontkerstend wordt. De stoffelijke middelen der kerk zullen, volgens het voorstel Briand, tot het allernoodzakelijkste beperkt worden; alle Christelijke werken zullen van lieverlede moeten ophouden zonder dat nieuwe mogen begonnen worden; de Staat zou de kerken en pastorieën naasten ten bate der burgerlijke gemeenten. Wel wordt in naam nog de vrijheid van uitoefening van den eeredienst geëerbiedigd, maar de Godsdienstoefeningen worden op één lijn gesteld met gewone vergaderingen, zoodat van elke Godsdienstoefening te voren moet kennis gegeven worden en ook voor elke Godsdienstoefening een „Bureau" moet gevormd worden, gelijk dit geschiedt bij eene politieke vergadering. Dat zulk eene bepaling voor de kerken zeer hinderlijk zou zijn, ligt voor de hand. Maar dit is niet het ergste. Geen kerk mag zich daaraan onderwerpen, want dan zou zij daarmede te kennen geven, dat zij hare bijeenkomsten beschouwde als die door menschelijken wil ontstonden, terwijl toch elke kerk zal belijden, dat hare samenkomsten gehouden worden op bevel van den koning der kerk, en gelooft dat daarbij de Heere samenkomt met zijn volk.

Het blijkt ook in Frankrijk, dat het feit, dat de menschen kerken beschouwen als gewone vereenigingen, niet zoo onschuldig is, als men wel denkt.

Nu is het zoover wel niet, dat het wetsvoorstel Briand aangenomen is; doch het is niet te ontkennen, dat de geesten in Frankrijk steeds meer geneigd zijn, om zulke voorstellen toe te juichen. Daarom zal het niet verwonderen indien over eenigen tijd het concordaat wordt verbroken en de kerken in banden worden geslagen. Wij zeggen: de kerken, want ook de Gereformeerde, Lutherse en andere kerken, zullen door het anti clericale drijven geschaad worden.

Gemengd nieuws.

Het ontstaan van een vaste burcht is onze God." Onder welke omstandigheden werd door Luther zijn heerlijk gedicht: »Een vaste burcht is onze God" gedicht? Op deze vraag geeft de hoogleeraar Paul Tschackert te Göttingen in het *N. Kirchl Zeitschrift*, het antwoord. Nauwkeurige onderzoekingen brachten aan het licht, dat het gedicht voortkwam uit den gedachtenkring van den Reformator, toen hij predikte over het Hoogepriesterlijke gebed in het Evangelie van Johannes, hoofdstuk 17, en uit de vrees voor oorlog, die hem in het voorjaar van 1528 overviel. Men had van den paus en den keizer minder te vreezen, maar eensklaps ging in Duitschland de alarmkreet op, dat er te Breslau door de Roomsche stenden een verbond was gesloten, aan welks hoofd hertog George stond, die den Evangelischen Vorsten met een aanval bedreigde. Philip van Hessen bracht in allerijl een leger op de been. Overal sprak men over middelen van verdediging, die door Luther en Melanchthon alleen in den hoogsten nood werden goedgekeurd. Uit Luther's brieven blijkt althans, dat hij van het krijgsgevaar geweten heeft. Otto von Pack, geheimraad van hertog George, had het gerucht uitgestrooid en zelfs verscheidene echte of vervalschte stukken uit het vorstelijk kabinet openbaar gemaakt. Al was het, dat hertog George van Saksen de onthullingen van Von Pack loochende, toch hield Luther hem in staat de Evangelischen te vervolgen. *„Undique bella minaciter impendent"*, van alle zijden grijnst de oorlog ons aan, schreef Luther in een zijner brieven van het jaar 1528. Voorts nam Luther toen, tijdens de afwezigheid van Bugenhagen de geheele predikdienst te Wittenberg waar. Hij heeft toen drie à viermaal per week gepredikt, en in de reeks leerredenen over Joh. 17 ligt de gedachtenkring, waaruit het lied is ontstaan. Het opschrift van Psalm 46 *Deus noster refugium et virtus"* God is ons een toevlucht en sterkte, diende Luther slechts tot motto.

Laat ons er bijvoegen dat Otto von Pack, George's geheimraad naar ons land vluchtte en later zijn bedrog of ontijdige mededeeling met zijn hoofd boette.

WINCKEL.